

Datum 2018-04-25
Diarienummer 0471/18

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över remissen Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn - en ny modell för föräldraförsäkringen (SOU 2017:101)

Föräldrapenningen har många olika och ibland motstridiga syften att uppfylla. Ambitioner om att tillgodose barns rätt till omsorg och omvårdnad av sina föräldrar, ge möjligheter att kombinera arbetsliv och familjeliv oavsett arbetsförhållanden och villkor på arbetsmarknaden, uppnå högre jämställdhet mellan män och kvinnor, ge förutsättningar för ekonomisk självständighet och en god levnadsnivå för barnfamiljerna både samverkar och kan komma i konflikt med varandra. Utformningen av försäkringen balanserar även mellan att styra och att ge utrymme för självbestämmande. Det innebär att förändringar av försäkringen innebär en balansgång och avvägning mellan olika syften, målsättningar och värderingar.

Utredningens förslag om totalt antal dagar kombinerat med antal reserverade dagar och åldersgränser bedöms leda till för barnet ökad tillgång till föräldrarna och bidra till en jämnare fördelning av omsorgsansvaret även när barnet är äldre och ledighetsbehovet i högre utsträckning är av kortvarig karaktär. Den flexibilitet som utredningen anser ska bibehållas ger ett visst utrymme för föräldrarna att göra val och bedömningar om hur vården av barnet bör fördelas och arrangeras, men har genom förslagen om ytterligare reserverade dagar och de absoluta tidsgränserna minskat.

Möjligheten att överlämna dagar med föräldrapenning till en annan närstående person bedöms ha positiva konsekvenser för de barn som omfattas och Göteborgs Stad tillstyrker därför förslaget. För barn som har en förälder som är ensam i vården skulle det vara värdefullt om föräldern fick utökade möjligheter att lämna dagar till en annan person. Det är en trygghet för barn att ha nära relationer till flera vuxna och en fördel om

sådana relationer kan grundläggas tidigt i barnets liv. För barn i familjer där flera vuxna utövar en föräldraroll, dvs. utöver vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna, skulle det underlätta möjligheterna till anknytning och till att bygga upp och behålla nära och långvariga relationer samt att få en vardaglig kontakt och insyn i förskole- och skolverksamhet m.m.

Lägstnivån inom föräldrapenningen föreslås tas bort. Värdet av dessa dagar består främst av rätten till ledighet då den ekonomiska kompensationen är mycket låg. För en förälder som önskar ha kortvariga ledigheter kan användande av lägstanivådagarna innebära en stark förhandlingsposition eftersom möjligheterna att neka ledighet är små, och inkomstförlusten kan vara hanterbar när det enbart gäller ett fåtal dagar eller som en utfyllnad till föräldrapenning enligt sjukpenningnivån. Slopandet av lägstanivådagarna leder till konsekvensen att flexibiliteten i föräldraförsäkringen minskar för de föräldrar som har möjlighet att använda dagarna på ovanstående sätt. Ersättningen för lägstanivådagarna är dock så låg att den i många fall inte fungerar som ersättning för förlorad arbetsinkomst. Föräldraförsäkringen ger därmed inte alla föräldrar reella ekonomiska möjligheter att vårda sina barn under dessa 90 dagar. Slopandet av lägstanivådagarna kompenseras genom att föräldrar istället genom den nya modellen får 460 dagar på sjukpenning- eller grundnivå att jämföra med nuvarande 390 dagar på sjukpenning- eller grundnivå. Göteborgs Stad tillstyrker detta förslag eftersom det antas gynna barn då det är dessa dagar flest föräldrar inte använder. En ändring i enlighet med utredningens förslag skulle möjliggöra för föräldrar att ersättas i högre grad för det inkomstbortfall som föräldraledighet innebär och därmed ett ökat intresse att faktiskt använda dagarna.

Förslaget om undantag från fördelningen av föräldrapenningdagar vid långvariga fängelsestraff bedöms vara positivt för de barn som berörs. Utan nu förslaget undantag ges barn med föräldrar med långvariga fängelsestraff inte samma möjlighet till att till familjeliv och stöd från den andra föräldern. Förslaget tillstyrks.

Göteborgs Stad anser att det utökade skyddet för kvinnor med graviditetspenning är positivt. De kvinnor i behov av graviditetspenning samma förutsättningar som övriga kvinnor för uttaget av föräldrapenning.

Göteborgs Stad vill framhålla att det finns en risk för ökade kostnader för barnomsorg och skolbarnomsorg som en följd av förslaget om ändrade åldersgränser. Då föräldrarna enligt förslaget enbart har tillgång till 10 föräldrapenningdagar per år när barnet är 3–10 år kan det antas uppstå ett ökat behov av barnomsorg och skolbarnomsorg under lov.

Många föräldrar använder idag sparade dagar för att kunna förlänga barnens ledigheter vilket leder till minskade behov av omsorg. Dessa effekter är inte omnämnda i utredningen och behöver beaktas. Göteborgs Stad menar också att den bedömning som utredningen gjort avseende att den nya modellen kommer att leda till en jämnare fördelning snarare än ett minskat uttag kan diskuteras. Det finns en risk för att föräldrar, åtminstone initialt, inte kommer att utnyttja samtliga de 151 dagar som enligt förslaget reserveras för dem. Hur stor denna risk är, är svårt att bedöma. I de fall fler föräldrar än vad som beräknats inte använder samtliga reserverade dagar blir konsekvensen att fler barn får en tidigarelagd förskolestart. Detta föranleder ökade kostnader för kommunerna.

Göteborgs Stad anser att utredningen inte i tillräcklig grad har beaktat de omständigheter som förslagen medför för en familj där ena parten arbetar och den andra är föräldraledig utan ett arbete att vara ledig från. När den hemmavarande föräldrarnas föräldradagar är slut, och den andra föräldern inte har använt sina dagar, kan familjen komma att hamna i en situation där kompletterande ekonomiskt bistånd behöver beviljas. Hittills har familjer med kvarvarande föräldradagar uppmanats att i första hand använda dessa innan ekonomiskt bistånd kan bli aktuellt. Med de nya förslagen kan en familj som har föräldradagar kvar ändå vara hänvisade till försörjningsstöd då dagarna är förbehållna den arbetande föräldern. Kommunerna påverkas även av att vissa av de föräldrar som kommer till Sverige med barn och som inte omfattas av etableringsuppdraget kan få utökat behov av ekonomiskt bistånd när försörjning via föräldrapenningen begränsas.

Det är mycket svårt att göra några ekonomiska beräkningar utifrån uppgifterna i utredningen då osäkerhetsfaktorerna är mycket stora. Göteborgs Stad förutsätter dock att kommunernas ökade kostnader för ekonomiskt bistånd och barnomsorg kommer att täckas genom statliga medel.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Ann-Sofie Hermansson (S) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan.

David Lega (KD) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges i yrkande från KD den 25 april 2018, enligt bilaga A.

Kommunstyrelsen beslutade utan omröstning att bifalla ordföranden
Ann-Sofie Hermanssons yrkande.

Helene Odenjung (L) antecknade som yttrande en skrivelse från den 22 april
2018, enligt bilaga B.

Göteborg den 25 april 2018
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Ann-Sofie Hermansson

Mathias Sköld

**Yrkande gällande ärende 4.4, Remiss från Socialdepartementet -
Betänkandet Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn -
en ny modell för föräldraförsäkringen (SOU 2017:101)**

Förslag till beslut i kommunstyrelsen:

Att till Socialdepartementet översända nedanstående yttrande över del 1 av remissen ”Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn - en ny modell för föräldraförsäkringen” (SOU 2017:101).

ÄRENDET

Den av regeringen tillsatta utredningen utgår från att föräldrar inte kan fatta egna beslut om omsorgen om sina egna barn. Därför föreslås att ytterligare två månader inom föräldraförsäkringen kvoterar.

Enligt utredningen ska föräldrar inte heller få välja att vara hemma lite längre under sina barns första år. Därför minskas antalet föräldradagar och därför införs en ny gräns vid barnets treårsålder varefter i princip inga dagar alls får tas ut.

Med dessa förslag finns det en uppenbar risk att barn som till och med är yngre än ett år måste börja i förskola. Utredningen tycks dra slutsatsen att barn i dagens samhälle inte har samma behov som tidigare, utan snarast spenderar för mycket tid med sina föräldrar. Det är nämligen de konkreta konsekvenser som utredningens förslag skulle få om de genomfördes.

Enligt utredningen ska staten få bestämma mer över familjers livspussel, eftersom den uppenbara risken annars är att någon kan välja ”fel”. Den bortser från att familjer kan ha olika förutsättningar och göra olika prioriteringar, samt att olika familjer vill lägga upp omsorgen om sina barn på olika sätt.

Inte minst i en tid då den psykiska ohälsan bland unga ökar krävs en familjepolitik som skapar möjligheter för familjer att spendera mer tid

tillsammans. En familjepolitik som skapar förutsättningar för trygga, stabila och självständiga familjer med goda möjligheter att själva forma sin vardag.

Huvuddragen i utredningens förslag går åt ett och samma håll: likriktning. Förändringar av föräldraförsäkringen måste i stället syfta till att ge familjer ökade möjligheter, mer frihet och bättre förutsättningar för verklig jämställdhet.

Göteborgs stad anser att:

1. föräldrar fritt ska kunna överlåta föräldrapenningdagar mellan sig. Både den nuvarande och den föreslagna kvoteringen av föräldraförsäkringen ska därför tas bort.
2. förslaget att minska antalet föräldrapenningdagar avstyrks.
3. det är mycket positivt att utredningen anser att övervägande skäl talar för att det bör införas en möjlighet för en vårdnadshavare att kunna överlåta dagar med föräldrapenning till en annan person än en förälder. Familjers situationer ser olika ut och förslaget skulle underlätta för olika familjekonstellationer, exempelvis en förälder som är ensam i vården, samkönade familjer eller ombildade familjer. Det ökar också möjligheten att överlåta föräldrapenningdagar till andra närstående såsom far- och morföräldrar eller vuxna syskon. Utredningens förslag är dock för defensivt. Föräldrarna bör ha makten över hela föräldraförsäkringen. Föräldrapenningdagar bör kunna överlåtas till andra närstående utan begränsning.
4. den sjukpenninggrundande inkomsten och den föräldrapenninggrundande inkomsten ska skyddas i tre år och rätten till ledighet utvidgas så att mammor och pappor får ökade möjligheter att vara hemma under barnets tre första år. Detta är särskilt viktigt för pappors uttag eftersom de ofta är föräldralediga när barnet är lite större.
5. alla föräldrapenningdagar ska kunna användas som dubbeldagar. Dubbeldagarna som gör det möjligt att vara hemma samtidigt med föräldrapenning är populära. Begränsningen till max 30 dagar ska därför tas bort.
6. förslaget om undantag från fördelningen av föräldrapenningdagar vid långvariga fängelsestraff är positivt för de barn som berörs. Utan nu föreslaget undantag ges barn med föräldrar med långvariga fängelsestraff inte samma möjlighet till familjeliv och stöd från den andra föräldern. Förslaget tillstyrks.

7. det är positivt att utredningen föreslår att rätten till graviditetspenning ändras, på så sätt att den kan lämnas ända fram till och med dagen före den beräknade födelsen av barnet, dvs. tio dagar längre än i dag. Det är orimligt att de kvinnor som faktiskt inte kan arbeta ska behöva använda sig av föräldrapenning.

Yttrande angående remiss från Socialdepartementet (SOU 2017:101)

Sverige har världens kanske mest generösa föräldraförsäkring. Det ska vi vara stolta över. Samtidigt finns det all anledning att fundera över hur mycket som har förändrats i samhället sedan föräldraförsäkringen infördes 1974. Full behovstäckning i barnomsorgen. Förändrade värderingar kopplade till kön. Nya synsätt på papparollen. Fler som lever i andra relationer än den klassiska kärnfamiljen. Många fler kvinnor som jobbar heltid och kraftigt minskade skillnader i sysselsättning mellan kvinnor och män. Det är några av de saker som gör att vi i dag lever i ett helt annat samhälle än då försäkringen infördes. Föräldraförsäkringen har förlängts och blivit generösare, men i grunden är den sig ändå ganska lik sedan 1970-talet. Det är dags att våga formulera tankar om en mer grundläggande reformering av föräldraförsäkringen. Gör vi inte det riskerar vi snart att bli stående med ett system som upplevs som omodernt. Vi vill ha en flexibel och jämställd föräldraförsäkring – för 2020-talets behov med följande principer:

- Färre föräldrapenningdagar och samma ersättningsnivå hela tiden. Vi vill stärka inkomst bortfallsprincipen så att föräldraförsäkringen verkligen blir vad den är tänkt som: en försäkring för förlorad inkomst. De 90 dagarna på lägstanivå (180 kronor per dag) slopas. Därmed frigörs finansiering som vi använder till fler ersättningsdagar med inkomstskydd.
- Öka valfriheten: 100 procent ersättning kortare tid eller 70 procent lite längre. Föräldrar ska ha möjlighet att välja mellan två alternativ i föräldraförsäkringen: en kortare försäkring med högt inkomstskydd och en lite längre försäkring med lägre inkomstskydd. Det kortare spåret består av 360 föräldrapenningdagar med ersättning motsvarande 100 procent av lönen, medan det längre spåret består av 420 föräldrapenningdagar med ersättning motsvarande 70 procent av lönen. Ersättningstaket behålls på dagens nivå på 10 prisbasbelopp,

vilket i dagsläget motsvarar en månadslön på ca 37 300 kronor (2017).

- Inför rätten att överlåta dagar till tredje person. Familjer ser olika ut, och det är viktigt att föräldraförsäkringen fungerar även för regnbågsfamiljer och familjer där föräldrarna har separerat och gått in i nya förhållanden. De överlåtbara föräldrapenningdagarna ska därför även kunna ges till en vårdnadshavares make/maka eller sambo, oavsett om denna är vårdnadshavare eller ej.
- Stramare tidsgränser för när föräldrapenning kan tas ut. I den nya föräldraförsäkringen måste 80 procent av föräldrapenningdagarna användas innan barnet har fyllt två år. De återstående 20 procenten kan användas till utgången av det år då barnet har blivit skolpliktigt.
- Ändrade deltidregler för föräldraledighet och föräldrapenning. För att stimulera till mer jämställt föräldraskap ska rätten att gå ner i arbetstid ändras från en fjärdedel till en åttondedel av ordinarie arbetstid för vardera vårdnadshavaren. Den som är ensam vårdnadshavare ska dock även i fortsättningen kunna gå ner i arbetstid med en fjärdedel. Reglerna för uttag av föräldrapenning förändras så att föräldrapenning ska kunna tas ut med hel dag eller halv dag. Möjligheten att ta ut på tre kvarts dag, en kvarts dag eller en åttondels dag tas bort.
- Tydligare samordning mellan föräldraledighet och föräldrapenning. Samordningen mellan föräldraledighet och föräldrapenning behöver stärkas. Därför ska Försäkringskassans information till arbetsgivare förbättras. Ett sätt kan vara att Försäkringskassan informerar arbetsgivaren när en anställd inte längre har några föräldrapenningdagar kvar att ta ut.
- Generösare vab-regler för mer jämställt ansvar. Ersättningstaket i den tillfälliga föräldraförsäkringen ska höjas till samma belopp som i föräldraförsäkringen, dvs. 10 prisbasbelopp. Detta underlättar för föräldrar att ta jämställt ansvar även om den ena tjänar mer än den andra.
- Bättre anpassning till företagare. Föräldraförsäkringen ska fungera också för företagare. Bland annat behövs en förbättring av Försäkringskassans rutiner för att fastställa sjukpenninggrundande inkomst (SGI) för företagare. Även vårt förslag om att göra det möjligt att överlåta föräldrapenningdagar på närstående kan underlätta för företagare. Det behövs fördjupade analyser kring vad

som försvårar för företagare att fullt ut dra nytta av föräldraförsäkringen.

- Inga retroaktiva förändringar. Den nya föräldraförsäkringen ska gälla för de barn som föds efter en viss tidpunkt. Vi bedömer att det nya systemet skulle kunna träda i kraft 2020 eller 2021. Däremot ska det inte ske några retroaktiva förändringar i föräldraförsäkringen för de barn som har fötts tidigare.